

אמנות יוון העתיקה

אמנות יוון העתיקה

קישורים אודות רקע שלטוני, כרונולוגי, גאוגרפי ופולחני:

ויקיפדיה - <https://he.wikipedia.org/wiki/%>

אאוריקה - <https://eureka.org.il/%>

אמנות יוון ב5 דקות -

<https://youtu.be/um3j75SGmgU?si=Avc4gT3Qtqj2l3-B>

היופי בפיסול היווני –

<https://youtu.be/2GNsIn3JbIU?si=PKwz2ybHe098WXcc>

מבנה וחברה

- יוון מתגבשת כציליוויזציה במאה ה-8 לפנה"ס לערך כמערך של ערי מדינה (הפוליס) שמזהות את עצמן השקפת עולם דתית מורכבת ועשירה. (המיתולוגיה).
- החברה מתאפיינת בחופש, שיוויון(יחסי), קשרי מסחר משגשגים וכן במלחמות פנים רבות ומלחמות חוץ עם הפרסים.
- באולימפיה ייסדו את האולימפיאדה כחלק מפולחן לאל זאוס. מכאן גם צומחים הספורטאים והעיסוק בגוף האדם.
- מתפתחת הפילוסופיה ועמה שאלות כמו מה הוא יופי ואסתטיקה. ביוון עולה לראשונה רעיון היופי כערך עצמי.

הדת והאמונה-המיתולוגיה

- הדת היוונית נוצרה מאלים מקומיים ואלים שהובאו מארצות הנדודים. דת פוליתיאיסטית.
- האלים מייצגים את כוחות הטבע ולפעמים גם מושגים מופשטים כמו צדק, גורל וכו'..
- אגדות רבות - מיתוסים חוברו על אלים גיבורים ומפלצות שונות.
- האלים הראשיים הרכיבו יחד את ה"[פנתאון](#)"-מקדש כל האלים, הנמצא ע"פ האמונה היוונית על הר האולימפוס.
- היוונים האמינו בחיים לאחר המוות, אך לא התעניינו יותר מדי בחיי המתים והעדיפו את סיפורי האגדות בהם מופיעים ומתערבבים גם בני אנוש וגם אלים.

שלבי התפתחותה של האמנות היוונית

- 1550-2800 לפנה"ס – התקופה המינואית והמיקנית
- 1000-1300 לפנה"ס - היוונים טרם יוצרים דבר (תקופת מעבר).
- 750-1000 לפנה"ס - התקופה הגאומטרית.
- 500-750 לפנה"ס - ההשפעה המזרחית או הארכאית.
- 330-500 לפנה"ס - התקופה הקלאסית.
- 300-330 לפנה"ס - התקופה ההלניסטית.

קנוסוס- פרסקו הנסיך

קנוסוס- אלות הנחשים- 1600 לפנה"ס

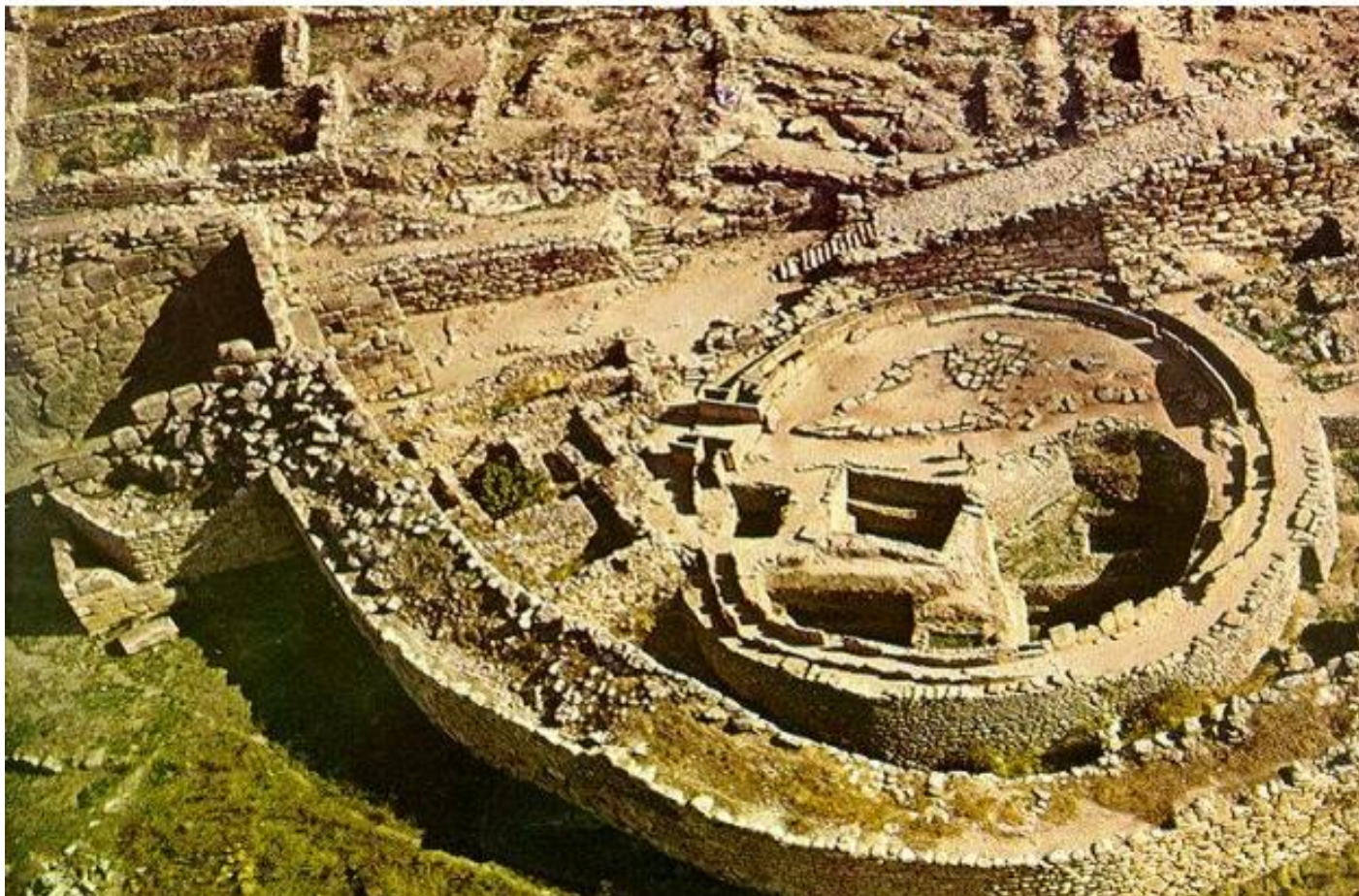
התקופה המינואית

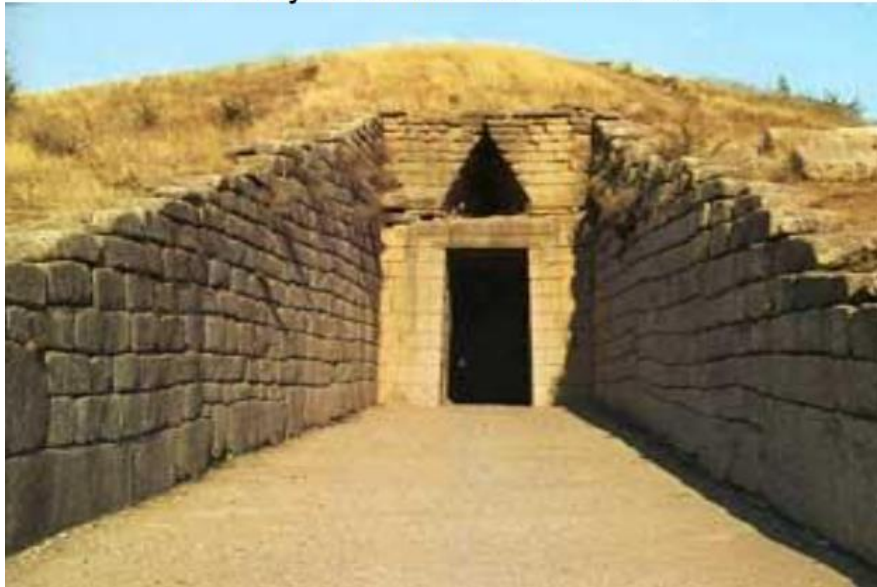
הדיסק מפייסטוס (פסטוס)- כתב הרוגליפי מינואי
Phaestos 1700-1600 B.C.

התקופה המיקנית

מיקני- הקבר העגול
Grave Circle- 1550-1500

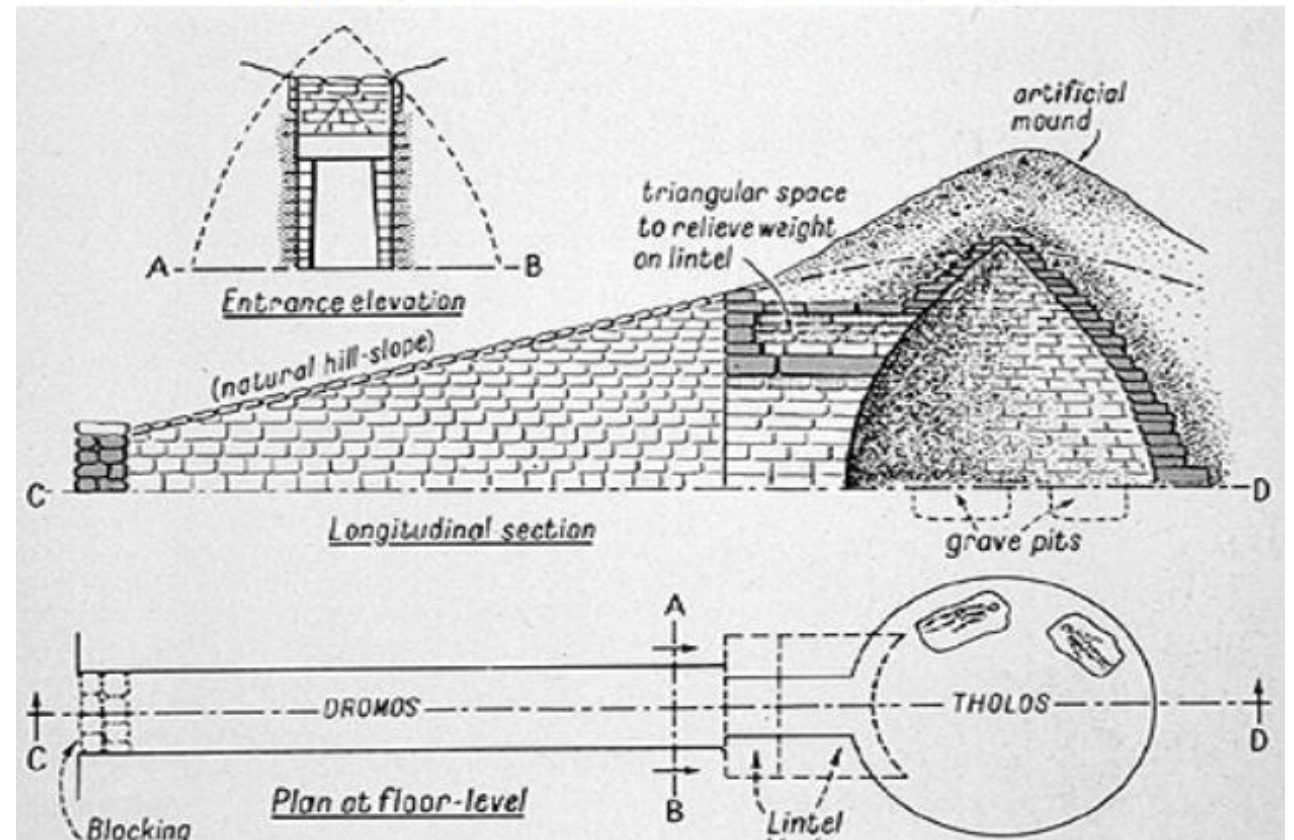

מיקני- קבר טולוס ("אוצר אטריאוס")
Treasury of Atreus- 1300-1250 B.C.

התקופה המיקנית

מיקני- קבר טולוס ("אוצר אטריאוס")- תוכנית

התקופה הגיאומטרית

כד חרס , תהלוכת הלוויה (פרוטזיס) , מאה 8
לפנה"ס , 123 ס"מ גובה .

התקופה הארכאית - השפעה מזרחית

פפלוס קורה (kore) מאה 6 לפנה"ס , שיש 122 ס"מ

פסלי נשים- הקורה, פסלי הנצחה והקדשה, הדמות לבושה בניגוד לקורוס.

בפסלי הנשים ההתקדמות באה לידי ביטוי בתיאור הבגד והכפלים.

הגודל הוא לרוב של אדם או קטן ממנו. הרגל לרב בצעד אחד קדימה, יד אחת בתנוחת ברכה לאלים.
הפסלים בדרך כלל צבועים.(שיש צבעוני)

פיסול ארכאי, קלאוביס וביטון (דמויות מהמיתולוגיה), דלפי, 580 לפסה"נ, 1.97 מ'.

- פסלי הגברים – הקורוס (עלם) kuros

פסלים חזיתיים עם השפעה מצרית: שיער מסוגנן, פנים מאורכות. הקורוס עומד זקוף כשידיו קפוצות, גופו ערום, ראש גדול ביחס לגוף, רגליו בפסיעה קדימה.

- הקורוס ניתנו בתור מתנות לאלים או למנצחים באולימפיאדה.

קווי דמיון ושוני בין הפיסול המצרי ליווני:

דמיון: פיסול קובייתי, סטטיות, סימטריה, גושי, חזיתי, גיאומטריות, נוקשות.

שוני: עירום, ראש גדול, כתפיים רחבות, מותניים צרות, יעוד הפסל, חומר שיש ולא אבן, פרופורציות.

התקופה הקלאסית

- כינון הדמוקרטיה באתונה ובערים אחרות ביוון (פריקלס)
- החתירה לאידיאל האיזון בעיצוב גוף האדם ובעיצוב נפשו; גיבוש יחס הגדלים ההרמוני בפיסול 1:7 בארכיטקטורה (יחס הזהב);
- ה"אגורה"-מרכז ציבורי ומסחרי: ומבני ההתכנסות.
- התפתחות מבנה התיאטרון.
- אדריכלות המקדשים ועיטוריהם: האקרופוליס, המתחם המקודש באתונה, מקדש הפרתנון והארכתאון.
- הפיסול החופשי-טיפוסי פסלים: הדמות האידיאלית (אדם ואל).

מאפייני הפיסול הקלאסי

- הפסל אינו סימטרי, הגוף מקבל סיבוב קל הנוטל ממנו את החזיתיות החמורה של התקופה הארכאית.
- הפסל אנושי יותר, מתואר בפרופורציות נכונות, ואנטומיה מדויקת, הראש נכנס 7 פעמים בגוף.
- העניים טבעיות, החיוך הארכאי נעלם. הבעת הפנים מאופקת ורצינית
- השיער מתקצר לתלתלים מסודרים וקצרים
- הדמויות מתוארות כאידיאל היופי – ללא פגמים ובגיל צעיר.
- התנוחה טבעית, הגוף בתנוחות "קונטרה פוסטור" / עמידה כיאסטית – משקל הגוף על רגל אחת, מולה יד חופשית ורגל חופשית מול יד מכופפת.
- יש חללים בין חלקי הפסל, הפסל היקפי
- הקפלים מתוארים בטבעיות, והגיעו לשלמות בתיאור הגוף מתחת לבד
- פסלי הגברים עירומים, הנשים מופיעות בעירום רק בסוף התקופה הקלאסית

נושא הרומח

"נושא הרומח" הוא פסל יווני מאת הפסל פוליקליטוס (ביוונית: Πολύκλειτος) ממחצית המאה החמישית לפני הספירה. הפסל מציג צעיר אתלטי אשר נשא, כנראה, רומח. הפסל נוצר במקור מברונזה, אולם שרדו רק העתקים שלו עשויים שיש.

תנוחת הפסל משלבת בין דינאמיות לסטאטיות, בין עמידה להליכה, במידה רבה באופן הדומה לתנוחת הפסל זורק הדיסקוס. הפסל ניצב בתנוחת "קונטרה פוסטו" (Contrapposto), ימין של הפסל מונחת קדימה, כלפני צעד ואילו רגל שמאל מורמת מעט וממוקמת מאחוריה כך שהדמות נשענת על רגלה הימנית. מותנו הימני של הפסל גבוה יותר, כך שקו המותניים נוטה לשמאל ואילו הראש מאזן נטייה זו בהרכנתו לצד ימין. מערך הידיים של הדמות הוא הופכי כאשר יד ימין מונחת לצידי הגוף ואילו יד שמאל אוחזת ברומח הנשען על הכתף. מערך כיאסטי זה יוצר שלמות הרמונית תוך יצירת ניגודים בכווני התנועה.

פרופורציות הדמות המפוסלת נחשבות למושלמות לפי הפרופורציות של האמנות הקלאסית. במאה השנייה לספירה כתב קלאודיוס גלנוס על הפסל ותיאר אותו כביטוי הוויזואלי המושלם עבור החיפוש הרמוני ויופי. ביטוי זה מתבטא בפרופורציות המושלמות של הפסל: "היופי מגולם בפרופורציות, לא של אלמנטים אלא של חלקי הגוף, כלומר של אצבע אל אצבע ושל כל האצבעות אל כף היד ושורש כף היד ואלה אל הזרוע, ושל הזרוע לאמה, ושל כל החלקים אלו אל אלו כפי שהם מתוארים בקאנון של פוליקליטוס".

זורק הדיסקוס

זורק הדיסקוס הוא פסל יווני מהתקופה הקלאסית, שנוצר בין השנים 485–425 לפנה"ס על ידי מירון. פסל הברונזה המקורי אבד, אך מספר העתקי שיש רומיים נמצאו. הפסל מציג אתלט יווני המשתתף בתחרות זריקת דיסקוס שהייתה מקובלת מאוד במשחקים האולימפיים ביוון העתיקה.

גובה הפסל 1.55 מטרים. פני השטח החלקים מעניקים לפסל אופי מאופק ומרוחק. תחושת התנועה נוצרת על ידי התנוחה הסיבובית בה נמצא הפסל - הפסל בחר תנועה זורמת היוצרת מעגל (צורה גאומטרית המסמלת שלמות), וכך יצר התאמה מושלמת בין תנועת הגוף של האתלט לבין צורתו של הדיסקוס, אותו הוא זורק. התנועה המתוארת בפסל אינה אפשרית במציאות. הדינמיות של הפסל, ומשחקי האור והצל שבו, מוסיפים לתחושת התנועה שבפסל.

תחרויות הספורט ביוון נערכו בהקשר דתי והספורטאים היווניים באותה העת התאמנו והתחרו בעירוס, דבר שבעקבותיו גם התפתחה תרבות של פיתוח הגוף. הרקע לפסל זה, המציג ספורטאי עירוס הוא למעשה גם דתי וגם חברתי – תרבותי. הפסל מציג דמות אידיאלית של האדם במלוא הדרו אל מול הטבע והאלים. הפסל מסמל את תום התקופה הארכאית באמנות היוונית וראשית תקופת הפריחה הקלאסית אשר התאפיינה בשלמות הרמונית, שאיפה ליופי מושלם ואידיאליזציה של האדם. התנוחה בה פוסל האתלט אינה הפוזה הטובה והנוחה ביותר כדי לזרוק דיסקוס והייתה זו החלטת הפסל לעוות מעט את התנוחה על מנת ליצור אידיאליזציה של שאר ההיבטים.

- המקדש מורכב מעמוד וקורה
- רוב המקדשים היוונים הם מלבניים
- המקדש ממוקם על מספר קטן של מדרגות - תחושה של חיבור לקרקע
- מספר העמודים תמיד זוגי והרווח ביניהם שווה.
- כיוון שהפולחן היווני נערך בחוץ, קישוט המקדש העיקרי היה בחלקו החיצוני.
- אנו מבחינים בשלושה סגנונות בנייה : דורי, יוני, וקורינתי, שלושת הסגנונות נבדלים זה מזה בפרופורציות שלהם, בצורת העמוד, וכן בפרטי קישוט מסוימים.

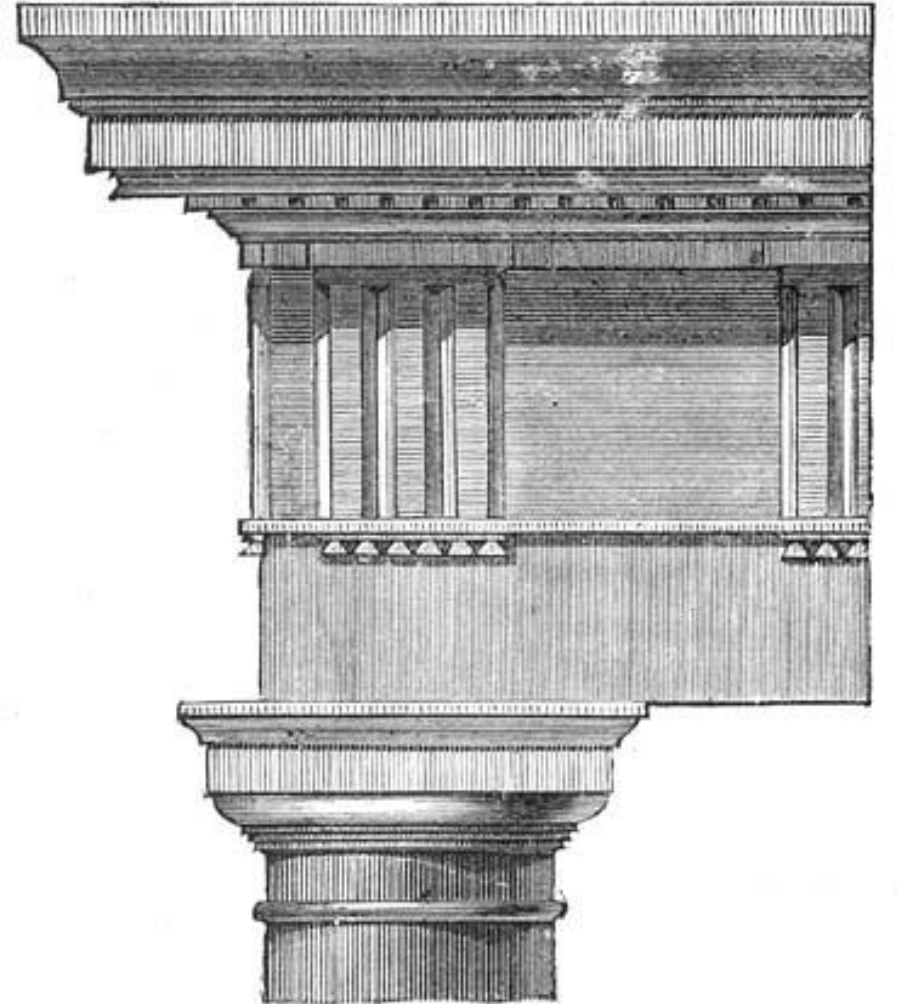
הסדרים (אורזרים) במקדש היווני

הסגנון הדורי

מופיע לראשונה בשבטים הדורים.

המאפיין הבולט של הסדר הדורי הוא
הכותרת הפשוטה והחלקה.

מעל לכותרת ישנה רצועה המכונה
אפריז המורכב ממטופות וטריגליפים
לעמוד הדורי אין בסיס משלו.

הסדר היוני

מקורו באסיה הקטנה.

עמוד דק ועדין באופיו.

המאפיין הבולט הוא הכותרת בעלת שתי

הספירלות (הנקראות גם וולוטות)

המזכירות קרניים של טלה שנראות

כמתגלגלות נוכח העומס הנשען עליהן.

מעל הכותרת, האפריז ללא מטופות.

מכונה הסגנון "המקושט".

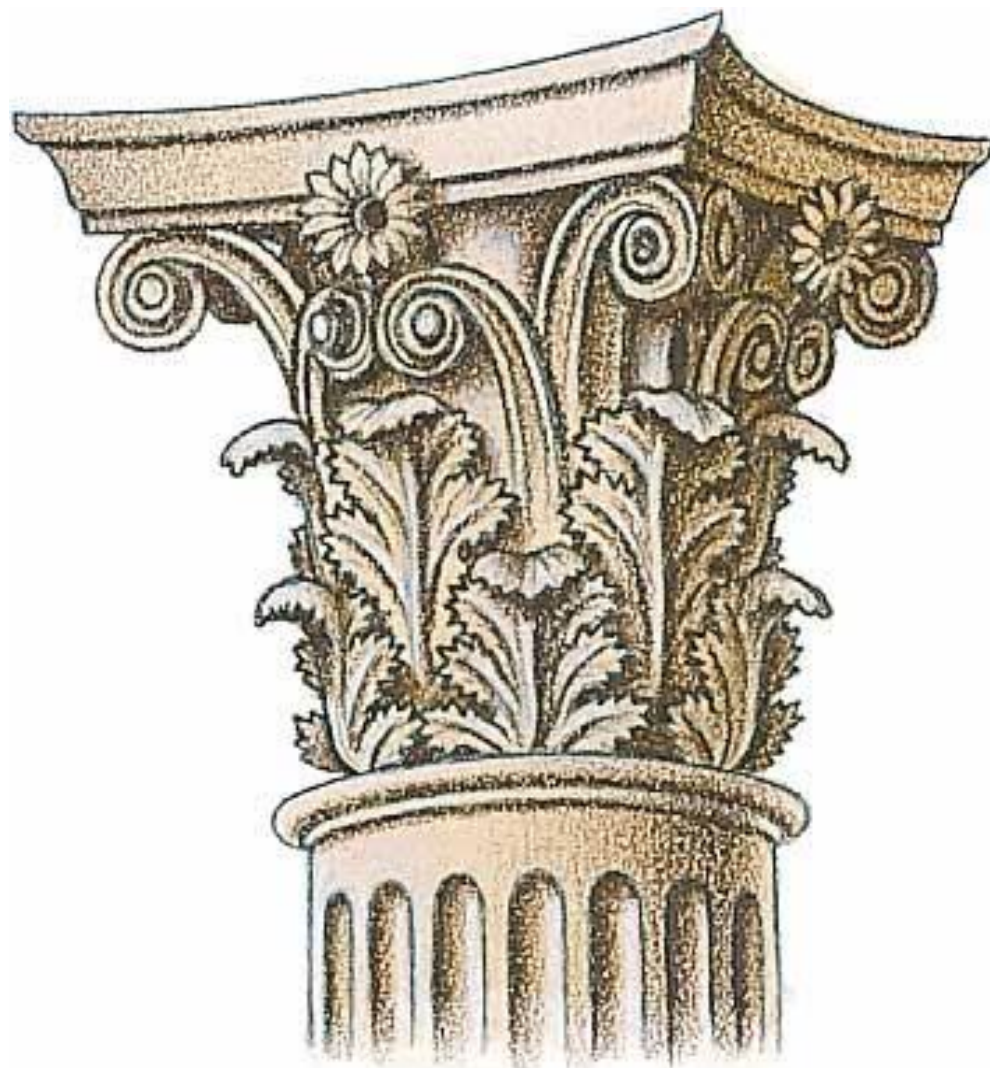

הסדר הקורינתי

הסדר הקורינתי התפתח מאוחר יותר מהסדרים הדורי והיוני והוא הקישוטי ביותר מבין הסדרים היווניים.

הוא מופיע בעיקר ב**אדריכלות הרומית** ורק לעתים נדירות במבנים יוונים.

המאפיין הבולט של סדר זה הוא **כותרת בעלת גילופים בצורת עלים**. (צמח האקנתוס) סביב העמוד הקורינתי 24 חריצים, כמו בעמוד היוני, מכונה הסגנון ה"עשיר"

ההבדלים בין הסגנון הדורי ליוני:

- הסגנון הדורי מוקדם יותר
- לעמוד הדורי אין בסיס ליוני יש בסיס
- העמוד היוני צר וגבוה יותר מהעמוד הדורי
- הכותרת הדורית מורכבת מצורות גיאומטריות, היונית מסתלסלת ונראית כמגילה או קרני אייל.
- האפריז הדורי מחולק לטריגליפים ומטופות בסגנון היוני הוא חלק.

ההבדל בין הסגנון היוני לקורינתי:

- צורת הכותרת היונית היא כמגילה צורת הכותרת הקורינתית היא בצורת עלים של שיח האקנטוס.

נבנה כאות תודה לאלה אתנה , סגנון דורי

קישור לניתוח המבנה:

<https://he.wikipedia.org/wiki/%>

מאפייני הפיסול ההלניסטי

- פאתוס – ביטוי רגשות אנושיים עזים בהבעת הפנים ובתנועות הגוף (כאב, פחד, סבל).
- הגזמה בתנועה – גוף מפותל בתנועה סיבובית, תנועת S חריפה, בד מתבדר ברוח, צעד רחב ופתוח, תנועות ידיים פורצות לחלל.
- פרופורציות - 1:8 הראש נכנס 8 פעמים לגוף.
- ריאליזם – תיאור של גילאים שונים, תווים אישיים, נושאים שוליים מהמציאות.
- דינמיזם – קומפוזיציה אלכסונית, דמויות בתנועה מתפרצות, התרחשויות סוערות.
- תפיסת רגע – תפיסת שבריר שנייה של התרחשות דרמתית, של יחסי אנוש, של מעוף או הליכה.
- הבעה – חיוך מרומז, מבט מעורפל, פה פעור, עניים שקועות.
- ארוטיקה – לראשונה עירום נשי מלא, גוף רך, בד מכסה טפח ומגלה טפחיים, עור מלוטש.
- תפיסת חלל גדול – גוף האדם שולט במרחב, מתפרס בו ופורץ אליו.
- עידון – שריר הגבר רכים ורפויים ותנועותיו "נשיות".
- כוח – הגזמה בעיצוב השרירים כדי להפגין עוצמה וכוח על אנושי.

לאוקון ובניו

פסל לאוקואון ובניו הוא פסל המתאר את מותו של לאוקואון, כהן העיר טרויה. בפסל מוצגים לאוקואון ושני בניו במאבקם בנחשי הים שנשלחו להרוג אותם, כנקמה על אזהרתו של לאוקואון מפני מתנת סוס העץ שקיבלה העיר טרויה מידי היוונים. זהות יוצר הפסל אינה ידועה. הפסל עשוי שיש וגובהו 242 ס"מ. הפסל מתוארך לשנת 50 לספירה. הוא מוצג בוותיקן, במוזיאון פיו-קלמנטיין.

קישור לניתוח הפסל ביו טיוב:

<https://youtu.be/C3cwGCezgSQ?si=7u9Ab3UqGM36spCX>